

DATU VALSTS INSPEKCIJA

**Datu valsts inspekcijas rekomendācija
„Komerčiālu paziņojumu sūtīšana”**

**Rīgā
2009.gadā**

Saturs

Ievads.....	3
Lietotie termini un saīsinājumi.....	5
I. Komerciāls paziņojums.....	6
II. Komerciāla paziņojuma tiesiska sūtīšana.....	9
1. Komerciāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas pamats.....	9
1.1. Komerciāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas pamats fiziskai personai.....	9
1.1.1. Komerciāla paziņojuma saņēmēja brīva un nepārprotama piekrišana.....	9
1.1.2. Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma 9.panta otrās daļas nosacījumu ievērošana.....	12
1.2. Komerciāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas pamats juridiskai personai.....	13
2. Citi komerciāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas noteikumi.....	15
2.1. Komerciālā paziņojumā ietveramā informācija.....	16
2.2. Komerciāla paziņojuma saņēmēja iespēja atteikties no turpmāku komerciālu paziņojumu saņemšanas.....	16
2.3. Fizisko personu datu aizsardzība.....	17
2.4. Komerciāla paziņojuma sūtīšana uz citu valsti.....	19
III. Atbildība komerciālu paziņojumu sūtīšanas jomā.....	21
Nobeigums.....	22

Ievads

Komerciālas informācijas sūtīšana elektroniskā veidā individuālu adresātu lokam, izmantojot, piemēram, elektronisko pastu, faksu vai mobilo telefonu, mūsdienās kļūst arvien izplatītāka. Šī pakalpojuma attīstības sākumā komerciālās informācijas saņēmēji novērtēja priekšrocības un bija apmierināti ar iespēju elektroniskā veidā saņemt informāciju, kas popularizēja dažādas preces un pakalpojumus. Tomēr, attīstoties tehnoloģijām un mārketinga metodēm, komerciālas informācijas nosūtīšana elektroniskā veidā tās saņēmējiem kļūst apgrūtināša un nevēlama – pieaugot komerciālās informācijas apjomam, arvien vairāk laika nākas veltīt šīs informācijas dzēšanai un arvien vairāk līdzekļu tiek ieguldīts, nodrošinot nevēlamas komerciālās informācijas filtrēšanu un nošķiršanu no vēlamiem sūtījumiem. Tādējādi tiek aizskartas nevēlamas komerciālas informācijas saņēmēju tiesības uz privātumu, kā arī negatīvi tiek ietekmēta visu komerciālas informācijas sūtītāju reputācija.

Lai nodrošinātu līdzsvaru starp komerciālas informācijas sūtītāju un saņēmēju interesēm, ir nepieciešams noteikt kārtību komerciālas informācijas sūtīšanai elektroniskā veidā. Ņemot vērā iepriekš minēto, Eiropas Parlaments un Padome 2000.gada 8.jūnijā pieņēma Direktīvu 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskajiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) un 2002.gada 12.jūlijā pieņēma Direktīvu 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (Direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju). Nodrošinot šajās direktīvās ietvertu tiesību normu piemērošanu Latvijā, 2004.gada 4.novembrī Saeimā tika pieņemts Informācijas sabiedrības pakalpojumu likums. Šis likums nosaka informācijas sabiedrības pakalpojumu sniegšanas, tai skaitā komerciālu paziņojumu sūtīšanas, kārtību. Tādējādi, pieņemot šo likumu, Latvijā tika ieviests termins „komerciāls paziņojums”, kas saturiski ietver komerciālu informāciju, kura tiek nosūtīta elektroniskā veidā individuālu adresātu lokam, kā arī tika noteikta komerciālas informācijas sūtītāju un saņēmēju interešu līdzsvarošanas kārtība.

Šīs rekomendācijas mērķis ir sniegt Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumā ietvertā termina „komerciāls paziņojums” skaidrojumu un analizēt komerciāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas priekšnoteikumus. Tādējādi šī rekomendācija palīdzēs komerciālu paziņojumu sūtītājiem atbilstoši piemērot Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma normas, kas regulē komerciālu paziņojumu sūtīšanu.

Rekomendācija ir informatīvs materiāls, tai ir ieteikuma raksturs, un tās mērķauditorija ir komerciālu paziņojumu sūtītāji – komersanti, organizācijas vai citas personas, kas veic komercdarbību, saimniecisko darbību vai reglamentēto profesionālo darbību un kas sūta komerciālus paziņojumus, lai reklamētu savas piedāvātās preces un pakalpojumus, kā arī personas, kuras sniedz reklāmas pakalpojumus un kuras komerciālus paziņojumus sūta citu personu vārdā,

reklamējot to piedāvātās preces un pakalpojumus. Tomēr rekomendācija varētu būt noderīga ikvienam interesentam, tai skaitā komerciālu paziņojumu saņēmējiem.

Rekomendācija ir izstrādāta saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1995.gada 24.oktobra Direktīvas 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti 29.panta datu aizsardzības darba grupas apstiprināto viedokli, kā arī ņemot vērā Datu valsts inspekcijas un Eiropas Savienības dalībvalstu iestāžu, kuras uzrauga personas datu aizsardzību un elektronisko komunikāciju komerciālos nolūkos, pieredzi.

Lietotie termini un saīsinājumi

Rekomendācijā lietotie termini

Elektroniskais pasts – pakalpojuma veids, kas elektronisko sakaru tīklam pievienoto datoru lietotājiem nodrošina iespēju nosūtīt un saņemt paziņojumu.

Komerčiāla paziņojuma sūtītājs – fiziska vai juridiska persona, kura sūta komerčiālu paziņojumu savā vai citas personas vārdā un uzdevumā; šajā dokumentā komerčiāla paziņojuma sūtītāja apzīmēšanai tiks lietots arī termins „pakalpojuma sniedzējs”.

Komerčiāla paziņojuma saņēmējs – fiziska vai juridiska persona, kura kā elektronisko sakaru pakalpojuma lietotājs saņem komerčiālu paziņojumu; šajā dokumentā komerčiāla paziņojuma saņēmēja apzīmēšanai tiks lietots arī termins „pakalpojuma saņēmējs”.

Rekomendācijā lietotie saīsinājumi

ISPL – Informācijas sabiedrības pakalpojumu likums.

Direktīva 2002/58/EK – Eiropas Parlamenta un Padomes 2002.gada 12.jūlija Direktīva 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (Direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju).

Direktīva 2000/31/EK – Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 8.jūnija Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskajiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību).

Direktīva 95/46/EK – Eiropas Parlamenta un Padomes 1995.gada 24.oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti.

I. Komerciāls paziņojums

Veicot komerciālu paziņojumu sūtīšanu un tās uzraudzību, būtiski ir izprast terminu „komerciāls paziņojums”. ISPL 1.panta 3.punkts nosaka: „**Komerciāls paziņojums** - jebkāds paziņojums elektroniskā veidā, kas paredzēts tiešai vai netiešai preču vai pakalpojumu reklamēšanai vai arī tāda komersanta, organizācijas vai personas tēla reklamēšanai, kas veic komercdarbību, saimniecisku darbību vai reglamentēto profesionālo darbību. Par komerciālo paziņojumu neuzskata informāciju, kas dod iespēju tieši piekļūt vispārējai informācijai par pakalpojuma sniedzēju un tā darbību (domēna vārds vai elektroniskā pasta adrese).”

Minētā definīcija ietver termina „komerciāls paziņojums” definīcijas pozitīvo (kas ir komerciāls paziņojums) un negatīvo (kas nav komerciāls paziņojums) daļu.

Definīcijas pozitīvo daļu veido šādi elementi:

- 1) „jebkāds paziņojums”;
- 2) „paredzēts tiešai vai netiešai preču vai pakalpojumu reklamēšanai vai arī tāda komersanta, organizācijas vai personas tēla reklamēšanai, kas veic komercdarbību, saimniecisku darbību vai reglamentēto profesionālo darbību”;
- 3) „elektroniskā veidā”.

Informācija ir atzīstama par komerciālu paziņojumu ISPL izpratnē, ja vienlaicīgi pastāv visi trīs iepriekš minētie elementi. Elementi ir savstarpēji saistīti un viens otru papildina vai ierobežo. Pirmā elementa „jebkāds paziņojums” plašo piemērošanu ierobežo otrs un trešais elements, nosakot jebkāda paziņojuma mērķi un izplatīšanas veidu.

Elementa „jebkāds paziņojums” nozīme ir saprotama, veicot tā gramatisko tulkošanu. Līdz ar to šajā dokumentā šis elements netiks papildus skaidrots. Savukārt nedaudz plašāk tiks analizēta otrā un trešā elementa nozīme.

Termina „komerciāls paziņojums” definīcijas pozitīvās daļas otrs elements nosaka komerciālā paziņojuma mērķi. Komersanta, organizācijas vai personas, kas veic komercdarbību, saimniecisko darbību vai reglamentēto profesionālo darbību, tēla reklamēšana netieši reklamē preces vai pakalpojumus. Ņemot vērā iepriekš minēto un Reklāmas likuma 1.pantā noteikto termina „reklāma”¹ definīciju, Datu valsts inspekcija paskaidro, ka paziņojums ir atzīstams par komerciālu paziņojumu ISPL izpratnē tikai tajā gadījumā, ja tā tiešais vai netiešais mērķis ir veicināt preču vai pakalpojumu popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem.

Termina „komerciāls paziņojums” definīcijas pozitīvās daļas trešais elements nosaka komerciālā paziņojuma izplatīšanas veidu. Nedz ISPL, nedz citi

¹ Reklāma ir ar saimniecisko vai profesionālo darbību saistīts jebkuras formas vai jebkura veida paziņojums vai pasākums, kura nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu (arī nekustamā īpašuma, tiesību un saistību) popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem.

ar tā piemērošanu saistītie Latvijas Republikas ārējie normatīvie akti tieši nenosaka elementa „elektroniskā veidā” skaidrojumu. Šī elementa skaidrojums ir rodams, analizējot ISPL 1.pantu, 2.pantu, 9.panta pirmo un trešo daļu, kā arī Elektronisko sakaru likuma 1.pantu. Ņemot vērā iepriekš minētās tiesību normas, termins „elektroniskā veidā” ietver informācijas izplatīšanu, izmantojot:

- 1) automātiskās zvanīšanas (galiekārtu) sistēmas, kas darbojas bez cilvēka līdzdalības (automātiskās izsaukumierīces) (ISPL 9.panta pirmā daļa);
- 2) elektronisko pastu (ISPL 9.panta pirmā daļa);
- 3) faksa aparātu (faksimilu) (ISPL 9.panta pirmā daļa);
- 4) citus publiski pieejamus elektronisko sakaru pakalpojumus² (ISPL 9.panta trešā daļa).

Elektronisko sakaru likums ietver ļoti plašu elektronisko sakaru pakalpojumu klāstu, tādējādi radot maldīgu iespaidu, ka komerciāls paziņojums ISPL izpratnē ir informācija, kura tiek izplatīta, izmantojot jebkurus publiski pieejamus elektronisko sakaru pakalpojumus. Datu valsts inspekcija paskaidro, ka, lai noteiktu, vai informācija konkrētā gadījumā ir atzīstama par komerciālu paziņojumu ISPL izpratnē un vai attiecībā uz tās izplatīšanu ir piemērojami ISPL noteikumi, būtiski ir ņemt vērā ISPL mērķi. Saskaņā ar ISPL 1.panta 2.punktu, 2.panta pirmo daļu un 9.panta pirmo un trešo daļu viens no ISPL mērķiem ir noteikt komerciālu paziņojumu sūtīšanas kārtību individuāliem adresātiem pēc to individuāla pieprasījuma. Tādējādi informācija, neskatoties uz to, ka tās mērķis ir veicināt preču vai pakalpojumu popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem, nav atzīstama par komerciālu paziņojumu ISPL izpratnē, ja šī informācija, piemēram, tiek pārraidīta publiski pieejamā veidā televīzijā, radio vai internetā un ja persona nevar izvēlēties informācija saturu.

Tehnoloģijas nemitīgi attīstās, un līdz ar to šajā dokumentā nav iespējams ietvert izsmeļošu uzskaitījumu elektronisko sakaru pakalpojumiem, kurus izmantojot var tikt sūtīts komerciāls paziņojums ISPL izpratnē. Tādējādi personām pirms informācijas izplatīšanas, ņemot vērā ISPL noteikto termina „komerciāls paziņojums” definīciju un šī likuma mērķi, vajadzētu izvērtēt, vai ISPL ietvertie komerciāla paziņojuma izplatīšanas noteikumi attiecībā uz konkrēto informācijas izplatīšanu ir piemērojami.

² Saskaņā ar Elektronisko sakaru likuma 1.panta 9.punktu elektronisko sakaru pakalpojums ir pakalpojums, kuru parasti nodrošina par atlīdzību un kurš pilnīgi vai galvenokārt sastāv no signālu pārraidīšanas elektronisko sakaru tīklos. Savukārt šī panta 11.punkts nosaka, ka elektronisko sakaru tīkls ir pārraides sistēmas, komutācijas un maršrutēšanas iekārtas un citi resursi, kas neatkarīgi no pārraidītās informācijas veida ļauj pārraidīt signālus, izmantojot vadus, radioviļņus, optiskos vai citus elektromagnētiskos līdzekļus tīklos, tajā skaitā:

- a) satelītu tīklos, fiksētos tīklos (kanālu un pakešu komutācijas tīklos, ieskaitot internetu) un mobilos zemes elektronisko sakaru tīklos,
- b) tīklos, kurus izmanto radio un televīzijas signāla izplatīšanai,
- c) kabeļtelevīzijas un kabeļradio tīklos, elektrības kabeļu sistēmās, ciktāl tās ir izmantotas, lai pārraidītu signālus.

Ņemot vērā Datu valsts inspekcijas saņemtos privātpersonu iesniegumus, kas attiecas uz komerciāliem paziņojumiem, šajā dokumentā galvenokārt uzmanība tiks pievērsta komerciālu paziņojumu sūtīšanai, izmantojot elektronisko pastu. Tomēr Datu valsts inspekcija norāda, ka komerciālu paziņojumu sūtīšana ISPL izpratnē var tikt veikta, izmantojot faksa aparātus (faksimilus), veicot zvanus vai sūtot informāciju citā veidā uz mobilajiem un fiksētajiem telefoniem, vai izmantojot citus Elektronisko sakaru likumā noteiktos elektronisko sakaru pakalpojumus, kas nodrošina komerciālu paziņojumu nodošanu individuāliem adresātiem, un tādējādi šādās situācijās ir jāievēro ISPL noteikumi.

Informācija ir atzīstama par komerciālu paziņojumu ISPL izpratnē, ja vienlaicīgi pastāv iepriekš minētie termina „komerciāls paziņojums” definīcijas pozitīvās daļas trīs elementi, kā arī ja tiek ņemta vērā termina „komerciāls paziņojums” definīcijas negatīvā daļa.

Definīcijas negatīvā daļa ir ietverta ISPL 1.panta 3.punkta otrajā teikumā, saskaņā ar kuru par komerciālu paziņojumu neuzskata informāciju, kas dod iespēju tieši piekļūt vispārējai informācijai par pakalpojuma sniedzēju un tā darbību (domēna vārds vai elektroniskā pasta adrese). Direktīva 2000/31/EK ietver plašāku termina „komerciāls paziņojums” definīcijas negatīvo daļu nekā ISPL. Šīs direktīvas 2.panta „f” punktā ir noteikts, ka komerciālu paziņojumu pati par sevi neveido informācija, kas dod iespēju tieši piekļūt uzņēmuma, organizācijas vai personas darbībai, jo īpaši domēna vārds vai elektroniskā pasta adrese. Datu valsts inspekcija norāda, ka šo direktīvas normu ir vēlams ņemt vērā, piemērojot ISPL 1.panta 3.punkta otro teikumu, un tādējādi vajadzētu uzskatīt, ka komerciālu paziņojumu ISPL izpratnē pats par sevi neveido domēna vārds, elektroniskā pasta adrese, hipersaite vai cita informācija, kas dod iespēju tieši piekļūt vispārējai informācijai par komersantu, organizāciju vai personu, kas veic komercdarbību, saimniecisko darbību vai reglamentēto profesionālo darbību, un par šo personu veikto darbību. Līdz ar to netiks sūtīts komerciāls paziņojums ISPL izpratnē, ja, piemēram, elektroniskā pasta sūtījums ietvers norādi uz mājas lapas adresi internetā, uz kuru uzklikšķinot saņēmējs varēs lejupielādēt komerciāla rakstura informāciju.

II. Komerčiāla paziņojuma tiesiska sūtīšana

Komerčiāla paziņojuma sūtīšana ir tiesiska, ja tiek ievēroti ISPL noteikumi. Galvenie no tiem ir ietverti ISPL 8. un 9.pantā, kuri nosaka komerčiālu paziņojumu sūtīšanas tiesisko pamatu, kārtību un saturu. Datu valsts inspekcija iesaka komerčiālo paziņojumu sūtītājiem savā darbībā ievērot turpmākos norādījumus, tādējādi nodrošinot komerčiālu paziņojumu tiesisku sūtīšanu.

1. Komerčiāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas pamats

Komerčiāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas pamatu nosaka ISPL 9.pants. ISPL 9.pants līdz 2009.gada 30.jūnijam noteica vienādus komerčiālu paziņojumu sūtīšanas nosacījumus, neatkarīgi no tā, vai komerčiālā paziņojuma saņēmējs ir fiziska vai juridiska persona. 2009.gada 1.jūlijā stājās spēkā grozījumi ISPL 9.pantā – pants tika papildināts ar sesto daļu, kā arī tika precizēta panta ceturtā daļa, tādējādi nosakot atšķirīgu regulējumu komerčiālu paziņojumu sūtīšanai atkarībā no tā, vai komerčiālā paziņojuma saņēmējs ir fiziska vai juridiska persona. Regulējums ir būtiski atšķirīgs, jo tas nosaka stingrākas prasības komerčiālu paziņojumu sūtīšanai fiziskām personām, nekā juridiskām personām. Tādējādi pirms komerčiālo paziņojumu nosūtīšanas sūtītājam ir jānoskaidro, vai komerčiālā paziņojuma iespējamais saņēmējs ir fiziska vai juridiska persona. Par svarīgākajiem aspektiem, kas jāņem vērā, nošķirot, vai komerčiālā paziņojuma saņēmējs ir fiziska vai juridiska persona, ir rakstīts šīs rekomendācijas 1.2.punktā.

1.1. Komerčiāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas pamats fiziskai personai

Ja komerčiālā paziņojuma saņēmējs ir fiziska persona, komerčiālo paziņojumu ir atļauts šai personai sūtīt, ja saskaņā ar ISPL 9.panta pirmo vai trešo daļu ir iegūta komerčiāla paziņojuma saņēmēja brīva un nepārprotama piekrišana vai pastāv ISPL 9.panta otrajā daļā ietvertie nosacījumi.

1.1.1. Komerčiāla paziņojuma saņēmēja brīva un nepārprotama piekrišana

Saskaņā ar ISPL 9.panta pirmo un trešo daļu komerčiālu paziņojumu, izmantojot automātiskās zvanīšanas (galiekārtu) sistēmas, kas darbojas bez cilvēka līdzdalības (automātiskās izsaukumierīces), elektronisko pastu vai faksa aparātus (faksimilus), vai citus publiski pieejamus elektronisko sakaru pakalpojumus, kurus izmantojot iespējams individuāls kontakts ar saņēmēju, ir atļauts sūtīt, ja saņēmējs iepriekš ir devis brīvu un nepārprotamu piekrišanu. ISPL detalizēti nenosaka prasības šai piekrišanai. Savukārt Direktīvas 2002/58/EK preambulas 17.punkts nosaka, ka šajā direktīvā terminam „lietotāja vai abonenta piekrišana” neatkarīgi no tā, vai tas ir fiziska vai juridiska persona, jābūt tādai pašai nozīmei, kāda tā ir terminam „datu subjekta piekrišana” Direktīvā 95/46/EK. Tādējādi, interpretējot ISPL terminu „brīva un nepārprotama piekrišana”, vajadzētu ņemt vērā Fizisko

personu datu aizsardzības likuma 2.panta 2.punktā ietverto terminu „datu subjekta piekrišana”.

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 2.punkts nosaka, ka datu subjekta piekrišana ir datu subjekta brīvi, nepārprotami izteikts gribas apliecinājums, ar kuru datu subjekts atļauj apstrādāt savus personas datus atbilstoši pārziņa sniegtajai informācijai saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 8.pantu³. Piemērojot šo definīciju ISPL darbības jomai, Datu valsts inspekcija paskaidro, ka ISPL 9.panta izpratnē brīva un nepārprotama piekrišana ir komerciālā paziņojuma saņēmēja vai iespējamā saņēmēja (juridiskas vai fiziskas personas) brīvi, nepārprotami izteikts gribas apliecinājums, ar kuru šī persona piekrīt saņemt komerčiālu paziņojumu atbilstoši komerciālā paziņojuma sūtītāja sniegtajai informācijai. Datu valsts inspekcija norāda, ka, ņemot vērā iepriekš minēto un Fizisko personu datu aizsardzības likuma 8.pantu, komerciālā paziņojuma sūtītājam pirms šī komerciālā paziņojuma iespējamā saņēmēja piekrišanas iegūšanas ir pienākums sniegt šī komerciālā paziņojuma iespējamajam saņēmējam šādu informāciju: vārds, uzvārds un adrese fiziskai personai vai nosaukums un adrese juridiskai personai, kuras vārdā komerčiālais paziņojums tiks sūtīts un kura faktiski veiks sūtīšanu (ja tās ir dažādas personas); konkrētas preces vai pakalpojumi vai to veidi, kuri tiks reklamēti, sūtot komerčiālos paziņojumus; elektronisko sakaru pakalpojuma veids, kuru izmantojot komerčiāls paziņojums tiks sūtīts. Šī informācija nodrošina komerčiāla paziņojuma iespējamajam saņēmējam iespēju izvērtēt savas vēlmes un tādējādi sniegt brīvu un nepārprotamu piekrišanu konkrēta komerčiāla paziņojuma saņemšanai. Komerčiālā paziņojuma saņēmēja piekrišana ir atzīstama par brīvu un nepārprotamu piekrišanu ISPL izpratnē tikai tad, ja pirms šīs piekrišanas sniegšanas saņēmējs būs ieguvis iepriekš minēto informāciju. Šo informāciju var nesniegt, ja tā ir komerčiālā paziņojuma iespējamā saņēmēja rīcībā, tomēr gadījumā, ja radīsies strīds, komerčiālā paziņojuma sūtītājam būs pienākums pierādīt, ka šī informācija tika sniegta.

Nosacījumu, ka pirms piekrišanas sniegšanas komerčiāla paziņojuma saņēmējam ir jābūt informētam par konkrētā komerčiālā paziņojuma sūtīšanas apstākļiem, ietver arī Direktīvas 2002/58/EK preambulas 17.punkta otrais teikums, paredzot, ka piekrišanu var sniegt ar jebkuru pienācīgu metodi, kas ļauj lietotājam

³ (1) Iegūstot personas datus no datu subjekta, pārzinim ir pienākums sniegt datu subjektam šādu informāciju, ja vien tā jau nav datu subjekta rīcībā:

- 1) pārziņa un personas datu operatora nosaukums vai vārds un uzvārds, kā arī adrese;
- 2) paredzētais personas datu apstrādes mērķis un pamatojums.

(2) Pēc datu subjekta pieprasījuma pārzinim ir pienākums sniegt arī šādu informāciju:

- 1) iespējamie personas datu saņēmēji;
- 2) datu subjekta tiesības piekļūt saviem personas datiem un izdarīt tajos labojumus;
- 3) vai atbildes sniegšana ir obligāta vai brīvprātīga, kā arī iespējamās sekas par atbildes nesniegšanu.

(3) Šā panta pirmā daļa netiek piemērota, ja likums ļauj veikt personas datu apstrādi, neatklājot tās mērķi.

brīvi sniegt nepārprotamu un informētu norādi par savām vēlmēm, tai skaitā piekrišanu var sniegt, interneta tīmekļa vietnē atzīmējot to ar ķeksīti. Direktīvas 95/46/EK 29.panta darba grupa personu aizsardzībai attiecībā uz personas datu apstrādi savā 2004.gada 27.februāra Atzinumā 5/2004 par nevēlamu komunikāciju mārketinga nolūkos saskaņā ar Direktīvas 2002/58/EK 13.pantu nosaka, ka brīvas un nepārprotamas piekrišanas priekšnoteikums ir komerciālā paziņojuma iespējamā saņēmēja informēšana, skaidri norādot mērķi (konkrētas preces vai pakalpojumus vai to veidus, kuri tiks reklamēti, sūtot komerciālo paziņojumu) un citu informāciju, kas ietekmē piekrišanas došanu. Piekrišanas sniegšana, interneta tīmekļa vietnē atzīmējot to ar ķeksīti, ir atzīstama par Direktīvai 95/46/EK atbilstošu, ja komerciālā paziņojuma saņēmējs ir informēts un viņam ir nodrošināta iespēja sniegt brīvu un konkrētu piekrišanu. Papildus tam šajā atzinumā ir noteikts, ka netieša piekrišana nav atbilstoša Direktīvas 95/46/EK noteikumiem⁴.

Datu valsts inspekcija pievienojas iepriekš minētajiem apsvērumiem un norāda, ka netieša piekrišana nav nepārprotama piekrišana. Saskaņā ar Civillikuma 1429.pantu, ja likums noteic gribas izteikumam zināmu formu, tad klusējot izdarīts gribas izteikums, kaut arī tas būtu pilnīgi skaidrs, nav pietiekošs. Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 2.punkts un ISPL 9.panta pirmā un trešā daļa nosaka gribas izteikumam konkrētu formu – prasa izteikt nepārprotamu piekrišanu. Tādējādi komerciālā paziņojuma iespējamā saņēmēja klusēšana vai iespējas atteikties no komerciālu paziņojumu saņemšanas neizmantošana nav atzīstama par nepārprotamu piekrišanu, un līdz ar to šāda piekrišana nav atbilstoša Fizisko personu datu aizsardzības likumam un ISPL.

Papildus tam Datu valsts inspekcija norāda, ka par neatbilstošu piekrišanu ISPL izpratnē ir atzīstams vispārīgs apstiprinājums, piemēram, „piekrītu”, „neiebilstu” vai „jā”, kurš ir sniegts, atbildot uz jautājumu: „Vai esat ar mieru saņemt komerciālus paziņojumus?” Šāda piekrišana nav atbilstoša, jo, nesniedzot konkrētu informāciju par iespējamajiem komerciālajiem paziņojumiem, nav nodrošināta iespēja sniegt nepārprotamu piekrišanu. Būtiski ir tas, lai persona, sniedzot piekrišanu, pilnībā apzinās, ka tādējādi tiek izteikta piekrišana un tai būs noteiktas sekas.

Situācijās, kad elektroniskā pasta adreses, telefona numura, faksa numura vai citu elektronisko sakaru pakalpojumu, kurus izmantojot tiek sūtīti komerciāli paziņojumi, lietotājs ir juridiska persona, ģimene vai cita veida vairāku personu grupa (piemēram, elektroniskā pasta adreses uzvards@uzvards.lv, uzņemšanasaukums@uzņemšanasaukums.lv), būtiski ir iegūt piekrišanu no personas, kura ir tiesīga to sniegt grupas vārdā. Datu valsts inspekcija norāda, ka juridiskas personas vārdā piekrišanu var sniegt persona, kura strādā šajā uzņēmumā un kuras pienākumos ietilpst šādas piekrišanas sniegšana. Ģimenes vārdā

⁴ Opinion 5/2004 on unsolicited communications for marketing purposes under Article 13 of Directive 2002/58/EC, adopted on 27 February 2004, http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wpdocs/2004_en.htm, 5.lp.

piekrišanu var sniegt persona, kurai, saprātīgi vērtējot, ir tiesības pārstāvēt ģimenes intereses, piemēram, kāds no vecākiem, nevis bērns. Komerciālo paziņojumu sūtītāju pienākums nav pārliecināties, vai personai ir tiesības izteikt piekrišanu personu grupas vārdā, lūdzot, piemēram, uzrādīt darba līgumu, amata aprakstu vai citā veidā apliecināt tiesības pārstāvēt personu grupas intereses, tomēr komerciālo paziņojumu sūtītājam nedrīkst rasties šaubas par personas tiesībām izteikt piekrišanu personu grupas vārdā. Datu valsts inspekcija iesaka komerciālo paziņojumu sūtītājiem saglabāt informāciju par konkrēto personu, kura personu grupas vārdā izsaka piekrišanu, fiksējot šīs personas vārdu, uzvārdu, piekrišanas došanas datumu un citu informāciju, kas varētu būt nozīmīga, lai pierādītu piekrišanas saņemšanu. Savukārt juridiskām un citām personām, kuras kopīgi lieto vienu elektroniskā pasta adresi, telefona numuru vai citus elektronisko sakaru pakalpojumus, Datu valsts inspekcija iesaka pārrunāt ar darbiniekiem vai citiem personu grupas locekļiem jautājumu, kura persona un kādos gadījumos ir tiesīga grupas vārdā izteikt piekrišanu komerciālo paziņojumu saņemšanai.

Papildus iepriekš minētajiem noteikumiem komerciālo paziņojumu sūtītājiem attiecībā uz brīvas un nepārprotamas piekrišanas iegūšanu ir jāievēro arī citi Civillikuma noteikumi par gribas izteikumu.

1.1.2. Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma 9.panta otrās daļas nosacījumu ievērošana

ISPL 9.panta otrā daļa paredz iespēju sūtīt komerciālu paziņojumu, ja nav iegūta komerciāla paziņojuma iespējamā saņēmēja brīva un nepārprotama piekrišana. ISPL 9.panta otrā daļa nosaka:

„(2) Pakalpojuma sniedzējs, kas savu komercdarījumu ietvaros iegūvis no pakalpojuma saņēmējiem elektroniskā pasta adreses, drīkst tās izmantot citiem komerciāliem paziņojumiem, ja:

1) komerciālie paziņojumi tiek sūtīti par līdzīgām pakalpojuma sniedzēja precēm vai pakalpojumiem;

2) pakalpojuma saņēmējs jau sākotnēji nav iebildis par turpmāku elektroniskā pasta adreses izmantošanu;

3) pakalpojuma saņēmējam katrā turpmākajā komerciālā paziņojuma saņemšanas brīdī tiek dota nepārprotama bezmaksas iespēja (iesniedzot iesniegumu vai nosūtot paziņojumu elektroniski) atteikties no turpmākas elektroniskā pasta adreses izmantošanas.”

Datu valsts inspekcija norāda, ka šī norma attiecas tikai uz komerciālo paziņojumu sūtīšanu, izmantojot elektronisko pastu. Līdz ar to komerciālus paziņojumus, izmantojot citus elektronisko sakaru pakalpojumus, drīkst sūtīt tikai tajā gadījumā, ja ir iegūta saņēmēja brīva un nepārprotama piekrišana.

Piemērojot ISPL 9.panta otro daļu, ir jāņem vērā Direktīvas 2002/58/EK preambulas 41.punkts, kurš nosaka, ka esošo klientu attiecību ietvaros ir saprātīgi ļaut izmantot elektronisku kontaktinformāciju līdzīgu preču vai pakalpojumu piedāvāšanai, bet tikai tam pašam uzņēmumam, kas iegūvis elektronisko

kontaktainformāciju. Šis noteikums ir ietverts ISPL 9.panta otrajā daļā, un līdz ar to nav tiesiski, pamatojoties uz šo normu, sūtīt komerciālus paziņojumus, ja elektroniskā pasta adrese ir iegūta no cita uzņēmuma, neskatoties uz to, ka tas, piemēram, ir mātes uzņēmums.

Saskaņā ar ISPL 9.panta otrās daļas 2.punktu, iegūstot elektronisko kontaktainformāciju, klients skaidri jāinformē par tās tālāku izmantošanu komerciālu paziņojumu sūtīšanai un jādod tam iespēja atteikties no šādas izmantošanas. Šādu iespēju jāturpina piedāvāt, nosūtot arī katru nākamo komerciālo paziņojumu.

Vērtējot, vai preces un pakalpojumi ir atzīstami par „līdzīgām precēm un pakalpojumiem” ISPL izpratnē, ir jāņem vērā komerciālā paziņojuma iespējamā saņēmēja, nevis sūtītāja vēlmes, tas ir, vai, objektīvi un saprātīgi vērtējot un ņemot vērā līdzšinējo sadarbību, saņēmēju varētu interesēt konkrētās preces un pakalpojumi.

ISPL neparedz konkrētu termiņu, kurā šī likuma 9.panta otrajā daļā paredzētās tiesības ir atļauts izmantot. Līdz ar to šīs tiesības var izmantot līdz brīdim, kad tiek iesniegts atteikums no turpmāku komerciālu paziņojumu saņemšanas.

1.2. Komerčiāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas pamats juridiskai personai

ISPL 9.panta sestā daļa nosaka, ka šā panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā noteiktie aizliegumi un ierobežojumi attiecas uz komerciālu paziņojumu sūtīšanu fiziskajām personām. Līdz ar to tiesiskais pamats komerciālu paziņojumu nosūtīšanai juridiskām personām ir noteikts ISPL 9.panta ceturtajā daļā.

Tādējādi pirms komerciālo paziņojumu nosūtīšanas sūtītājam ir jānoskaidro, vai komerciālā paziņojuma iespējamais saņēmējs ir fiziska vai juridiska persona. Tomēr ne visās situācijās to ir viegli noskaidrot.

Par juridiskās personas tālruna vai faksa numuru ir atzīstami numuri, kuri kā juridiskās personas kontaktainformācija ir publicēti šīs juridiskās personas Interneta mājas lapā, publiskos katalogos vai ietverti šīs juridiskās personas sniegtajā/sagatavotajā informācijā (piemēram, vēstulēs), līdz ar to komerciālus paziņojumus uz šiem numuriem var sūtīt, ievērojot regulējumu, kas nosaka komerciālu paziņojumu sūtīšanu juridiskām personām.

Tāpat tādas elektroniskā pasta adreses kā - info@uznemunanosaukums.lv vai elektroniskā pasta adrese uznemunanosaukums@uznemunanosaukums.lv, ir juridiskās personas elektroniskā pasta adrese, tomēr tādas elektroniskā pasta adreses kā - vards.uzvards@uznemunanosaukums.lv, ozols@inbox.lv vai adrese ozols@uznemunanosaukums.lv, var būt arī fizisko personu elektroniskā pasta adreses.

Datu valsts inspekcija paskaidro, ka elektroniskā pasta adrese, kuru juridiskā persona ir izveidojusi un piešķirusi savam darbiniekam, piemēram, vards.uzvards@uznemunanosaukums.lv vai uzvards@uznemunanosaukums.lv,

lielākoties ir atzīstama par juridiskās personas elektroniskā pasta adresi. Tomēr, ja šo adresi darbinieks izmanto arī privātām vajadzībām (saskaņā ar uzņēmumā noteikto kārtību), un ja nav iegūta nepārprotama informācija, ka šī adrese ir juridiskās personas kontaktinformācija, un ja komerciālā paziņojuma, kuru ir iecerēts sūtīt uz šo adresi, saturs ir privāta rakstura, nav viennozīmīgi secināms, ka saņēmējs būs fiziska persona. Savukārt, ja fiziska persona savu personisko elektroniskā pasta adresi, piemēram, uzvar@inbox.lv, vai tālruņa numuru ir izmantojusi juridiskās personas interesēs, bet nav iegūta nepārprotama informācija, kas apliecina, ka tā ir juridiskās personas kontaktinformācija, komerciāls paziņojums ir jāsaņem, ievērojot regulējumu, kas nosaka komerciāla paziņojuma sūtīšanu fiziskai personai.

Iepriekš minētais liecina, ka komerciālo paziņojumu sūtītājiem pirms komerciālo paziņojumu nosūtīšanas katrs gadījums un visi tā apstākļi ir rūpīgi jāizvērtē, līdz ir gūta pilnīga pārliecība, ka komerciālā paziņojuma saņēmējs ir juridiska vai fiziska persona. Kā arī komerciālo paziņojumu sūtītājiem ir jāsaņem visa informācija, kas pamatoja komerciālo paziņojumu sūtītāja pārliecību, ka komerciālā paziņojuma saņēmējs ir juridiska persona, lai nepieciešamības gadījumā spētu apliecināt komerciālā paziņojuma sūtīšanas tiesiskumu gan kompetentajām valsts iestādēm, piemēram, Datu valsts inspekcijai, gan komerciālā paziņojuma saņēmējam. Pastāvot šaubām par to, vai komerciāla paziņojuma saņēmējs ir fiziska vai juridiska persona, komerciāls paziņojums jāsaņem, ievērojot regulējumu, kas nosaka komerciālu paziņojumu sūtīšanas kārtību fiziskām personām.

ISPL 9.panta ceturtā daļa nosaka, ka elektronisko pastu vai cita veida komunikāciju, izmantojot publiski pieejamus elektronisko sakaru pakalpojumus, aizliegts izmantot komerciāla paziņojuma sūtīšanai, ja tiek lietota nederīga elektroniskā pasta adrese, nederīgs tālruņa vai faksa numurs, uz kuru pakalpojuma saņēmējs varētu sūtīt pieprasījumu pārtraukt komunikāciju, vai ja netiek ņemta vērā pakalpojuma saņēmēja atteikšanās no turpmāku komerciālu paziņojumu saņemšanas.

Tādējādi ISPL 9.panta ceturtā daļa nosaka gan tiesisko pamatu komerciālu paziņojumu sūtīšanai juridiskām personām, gan citus nosacījumus, kas papildus tiesiskā pamata nodrošināšanai, ir jāievēro, sūtot komerciālus paziņojumus fiziskām personām.

Saskaņā ar ISPL 9.panta ceturto un sesto daļu komerciālu paziņojumu juridiskai personai ir atļauts sūtīt, iepriekš nesaņemot šīs personas piekrišanu, bet ievērojot ISPL 9.panta ceturtās daļas nosacījumus – nodrošinot iespēju atteikties no turpmāku komerciālu paziņojumu saņemšanas. Iespēja atteikties no turpmāku komerciālu paziņojumu saņemšanas tiek nodrošināta, ja komerciālā paziņojumā ir norādīts, kādā veidā ir iespējams atteikties, ja šī atteikšanās iespēja reāli pastāv (piemēram, netiek norādīta nederīga elektroniskā pasta adrese, uz kuru jānosūta atteikums) un ja, saņemot šādu atteikšanos, šī atteikšanās tiek ņemta vērā

(komerciāli paziņojumi vairs netiek sūtīti). Pēc atteikšanās saņemšanas komerciālus paziņojumus juridiskām personām ir atļauts sūtīt, ja tiek iegūta piekrišana atbilstoši ISPL 9.panta pirmajai vai trešajai daļai, par kuru plašāks apraksts ir šīs rekomendācijas 1.1.1.punktā. Savukārt plašāk par ISPL 9.panta ceturtais daļas noteikumu piemērošanu ir rakstīts šīs rekomendācijas 2.1. un 2.2.punktā, ņemot vērā to, ka ISPL 9.panta ceturtais daļa ir vienlīdz saistoša komerciālu paziņojumu nosūtīšanai gan fiziskām, gan juridiskām personām.

2. Citi komerciāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas noteikumi

Sūtot komerciālus paziņojumus, to sūtītājiem papildus ISPL 9.panta pirmās, otrās un trešās daļas noteikumiem, kas nosaka pamatu komerciāla paziņojuma tiesiskai sūtīšanai, ir jāievēro ISPL 8.pants un 9.panta ceturtais daļa, kas nosaka prasības komerciāla paziņojuma saturam, kā arī citi šī likuma un citu normatīvo aktu noteikumi, kuri ir piemērojami komerciālu paziņojumu sūtīšanai.

ISPL 8.pants nosaka:

„(1) Komerciāls paziņojums atbilst vispārējām Reklāmas likuma prasībām, kā arī šādām prasībām:

- 1) tas ir skaidri atpazīstams kā komerciāls paziņojums;*
- 2) ir skaidri nosakāma persona, kuras vārdā šis komerciālais paziņojums izplatīts;*
- 3) ir precīzi formulēts piedāvājuma saturs un pakalpojuma saņemšanas noteikumi;*
- 4) atlaides, prēmijas un balvas ir skaidri atpazīstamas, un to saņemšanas noteikumi ir skaidri izklāstīti;*
- 5) reklāmas sacensības, loterijas vai spēles ir skaidri atpazīstamas, un attiecīgie dalības noteikumi ir viegli pieejami, kā arī skaidri un nepārprotami izklāstīti;*
- 6) pakalpojuma saņēmējam ir dota iespēja atteikties no turpmāku komerciālu paziņojumu saņemšanas.*

(2) Ja komerciālu paziņojumu attiecībā uz informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedz persona, kas veic reglamentēto profesionālo darbību, tās pienākums ir ievērot profesionālos noteikumus, īpaši attiecībā uz neatkarību, cieņu un profesijas godu, profesionālo noslēpumu un godīgumu pret klientiem un citiem profesijas pārstāvjiem.”

ISPL 9.panta ceturtais daļa nosaka:

„(4) Elektronisko pastu vai cita veida komunikāciju, izmantojot publiski pieejamus elektronisko sakaru pakalpojumus, aizliegts izmantot komerciāla paziņojuma sūtīšanai, ja tiek lietota nederīga elektroniskā pasta adrese, nederīgs tālruna vai faksa numurs, uz kuru pakalpojuma saņēmējs varētu sūtīt pieprasījumu pārtraukt komunikāciju, vai ja netiek ņemta vērā pakalpojuma saņēmēja atteikšanās no turpmāku komerciālu paziņojumu saņemšanas.”

Iepriekš minētie noteikumi ir saistoši visām personām, kuras sūta komerciālus paziņojumus ISPL izpratnē, neatkarīgi no sūtīšanas veida, ja vien

ISPL nav noteikts tiešs izņēmums attiecībā uz konkrētu veidu. Tomēr Datu valsts inspekcija, ņemot vērā iepriekš minētās normas un citus normatīvos aktus, kā svarīgākos noteikumus attiecībā uz komerčiālu paziņojumu saturu un citiem ar to sūtīšanu saistītiem aspektiem izceļ turpmāk norādītos komerčiālu paziņojumu sūtītāju pienākumus.

2.1. Komerčiālā paziņojumā ietveramā informācija

Saskaņā ar ISPL 8.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu un 9.panta otrās daļas 3.punktu un ceturto daļu komerčiālā paziņojumā obligāti jāietver šāda informācija: vārds, uzvārds un adrese fiziskai personai vai nosaukums un adrese juridiskai personai, kuras vārdā komerčiālais paziņojums tiek sūtīts un kura faktiski veic sūtīšanu (ja tās ir dažādas personas), tieša un skaidra norāde, ka sūtījums ir komerčiāls paziņojums, un informācija, kādā veidā komerčiālā paziņojuma saņēmējam ir tiesības atteikties no turpmāku komerčiālu paziņojumu saņemšanas.

Iepriekš minētās prasības ir jāievēro neatkarīgi no veida, kādā tiek sūtīti komerčiālie paziņojumi, ja vien ISPL nav noteikts tiešs izņēmums attiecībā uz konkrētu veidu. Šo pienākumu ir iespējams pilnībā ievērot komerčiālu paziņojumu sūtīšanai, izmantojot elektronisko pastu, faksu vai veicot zvanus, tomēr šī pienākuma izpilde ir apgrūtināta, piemēram, sūtot komerčiālus paziņojumus uz mobilajiem telefoniem īsziņas formā. Līdz ar to šādā veidā saskaņā ar ISPL ir iespējams nosūtīt tikai neliela apjoma komerčiālus paziņojumus. Plašāk par komerčiālajā paziņojumā ietveramo informāciju un to, kādā veidā komerčiālā paziņojuma saņēmējam ir tiesības atteikties no turpmāku komerčiālu paziņojumu saņemšanas, tiks aprakstīts šī dokumenta turpinājumā.

2.2. Komerčiāla paziņojuma saņēmēja iespēja atteikties no turpmāku komerčiālu paziņojumu saņemšanas

Saskaņā ar ISPL 8.panta pirmās daļas 6.punktu un 9.panta otrās daļas 3.punktu un ceturto daļu komerčiāla paziņojuma sūtītājam ir pienākums nodrošināt komerčiāla paziņojuma saņēmējam iespēju atteikties no turpmāku komerčiālu paziņojumu saņemšanas. Šis pienākums ir izpildīts, ja komerčiālajā paziņojumā ir norādīts, kādā veidā komerčiālā paziņojuma saņēmējs var atteikties no turpmāku komerčiālu paziņojumu saņemšanas, ja norādītajā veidā ir iespējams atteikties no turpmāku komerčiālu paziņojumu saņemšanas un ja šī atteikšanās tiek ņemta vērā. Ņemot vērā ISPL 9.panta otrās daļas 3.punktu, Datu valsts inspekcija nosaka, ka iespēja atteikties no turpmāku komerčiālu paziņojumu saņemšanas ir jānodrošina bez maksas, neskaitot izmaksas par šī atteikuma pārraidīšanu.

ISPL 9.panta otrās daļas 3.punkts nosaka, ka atteikumu var paust, iesniedzot iesniegumu vai nosūtot paziņojumu elektroniski. Papildus Direktīvas 95/46/EK 29.panta darba grupa personu aizsardzībai attiecībā uz personas datu apstrādi savā 2004.gada 27.februāra Atzinumā 5/2004 par nevēlamu komunikāciju mārketinga nolūkos saskaņā ar Direktīvas 2002/58/EK 13.pantu nosaka, ka atteikšanās iespēju

vajadzētu nodrošināt tādā pašā veidā, kādā komerciāls paziņojums ir nosūtīts⁵. Ievērojot to, ka komerciālā paziņojuma sūtītājs lielākoties nevar būt informēts par citiem elektronisko sakaru pakalpojumiem, kas ir pieejami komerciālā paziņojuma saņēmējam, Datu valsts inspekcija pievienojas darba grupas norādei, ka atteikšanās iespēju vajadzētu nodrošināt tādā pašā veidā, kādā komerciāls paziņojums ir nosūtīts. Iesnieguma par atteikšanos papīra formātā nosūtīšana varētu pārāk apgrūtināt komerciālā paziņojuma saņēmēju, līdz ar to ISPL 9.panta otrās daļas 3.punktā ietvertā atteikšanās iespēja, „iesniedzot iesniegumu”, ir atzīstama par atbilstošu, ja pats komerciālā paziņojuma saņēmējs šo veidu ir izvēlējis un ja papildus tam tiek nodrošināts arī cits, mazāk apgrūtināošs veids atteikuma nosūtīšanai, tai skaitā, ja tiek nodrošināts tāds pats veids, kādā komerciāls paziņojums ir nosūtīts.

Saskaņā ar ISPL 9.panta ceturto daļu komerciālo paziņojumu sūtītājiem ir pienākums nodrošināt derīgu elektroniskā pasta adresi, tālruna vai faksa numuru, kuru varētu izmantot, lai atteiktos no turpmākas komerciālo paziņojumu saņemšanas. Neskatoties uz to, ka šī norma attiecas tikai uz tajā uzskaitītajiem sakaru veidiem, ņemot vērā ISPL 8.panta pirmās daļas 6.punktu, komerciālo paziņojumu sūtītājiem ir pienākums nodrošināt, lai jebkurš komerciālajā paziņojumā norādītais veids atteikuma sūtīšanai būtu derīgs, tas ir, piemēram, lai norādītā pasta adrese vai cits komunikācijas veids būtu derīgs un nodrošinātu iespēju atteikumu nosūtīt.

Papildus iepriekš minētajam Datu valsts inspekcija komerciālo paziņojumu sūtītājiem iesaka, saņemot atteikumu, pie attiecīgās kontaktinformācijas veikt atzīmi par atteikuma saņemšanu, norādot atteikuma saņemšanas datumu, nevis šo kontaktinformāciju dzēst. Tādējādi tiktu mazināta iespēja kļūdas dēļ šo kontaktinformāciju atkārtoti izmantot komerciālu paziņojumu sūtīšanai, kā arī šāda atzīme varētu būtu viens no apliecinājumiem, ka pēc atteikuma saņemšanas kontaktinformācija netiek izmantota komerciālu paziņojumu sūtīšanai. Komerciālo paziņojumu sūtītājiem informāciju par atteikuma saņemšanu ir būtiski nodot visām personām, kas ir iesaistītas komerciālo paziņojumu sūtīšanā attiecīgā uzņēmuma vārdā, piemēram, darbiniekiem un apakšuzņēmējiem.

2.3. Fizisko personu datu aizsardzība

Saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 3.punktu personas dati ir jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisku personu. Fiziskas personas vārds un uzvārds, tās darba vieta, elektroniskā pasta adrese un cita kontaktinformācija ir personas dati šī likuma izpratnē, ja ar šīs informācijas palīdzību personu var identificēt vai ja šī informācija attiecas uz jau identificētu fizisku personu. Piemēram, persona nav identificējama, ja ir zināms

⁵ Opinion 5/2004 on unsolicited communications for marketing purposes under Article 13 of Directive 2002/58/EC, adopted on 27 February 2004, http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wpdocs/2004_en.htm, 6.lp.

tikai mobilā telefona numurs vai tikai elektroniskā pasta adrese, ar kuras palīdzību personu nevar identificēt, piemēram, janis@inbox.lv. Savukārt persona var būt identificējama, ja pieejamā informācija ietver personas vārdu un uzvārdu vai citu informāciju, ar kuras palīdzību vienu fizisku personu var nošķirt no pārējām. Piemēram, elektroniskā pasta adrese, kura ietver informāciju par personas vārdu, uzvārdu un darbavietas nosaukumu, ir personas dati, ja vien šajā darbavietā nestrādā vairākas personas ar vienādu vārdu un uzvārdu. Atsevišķos gadījumos arī elektroniskā pasta adrese, kura ietver tikai personas vārdu un uzvārdu vai tikai vārdu un darbavietas nosaukumu, var būt personas dati, ja vien šī elektroniskā pasta adrese ļauj identificēt vienu personu. Ja rodas šaubas, vai informācija ir personas dati, piemēram, ja ir zināms personas vārds un uzvārds, bet nav zināms, vai šis vārds un uzvārds identificē vienu personu, tad informācija ir jāapstrādā kā personas dati, tādējādi pēc iespējas samazinot personas datu aizsardzības apdraudējumu.

Saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 4.punktu jebkuras ar personas datiem veiktas darbības, ieskaitot datu vākšanu, reģistrēšanu, ievadīšanu, glabāšanu, sakārtošanu, pārveidošanu, izmantošanu, nodošanu, pārraidīšanu, izpaušanu, bloķēšanu vai dzēšanu, ir personas datu apstrāde. Līdz ar to, sūtot komerciālus paziņojumus personām, kuru vārds un uzvārds un/vai cita informācija, kas ļauj tās identificēt, ir zināma, tiek veikta personas datu apstrāde (personas datu vākšana, glabāšana, izmantošana u.t.t.) Fizisko personu datu aizsardzības likuma izpratnē.

Saskaņā ar ISPL 2.panta otrās daļas 2.punktu ISPL neietekmē Fizisko personu datu aizsardzības likumā ietvertos noteikumus, un tādējādi komerciālo paziņojumu sūtītājiem papildus ISPL ir jāievēro Fizisko personu datu aizsardzības likums.

Datu valsts inspekcija norāda, ka saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likumā ietvertajiem personas datu aizsardzības principiem nav tiesiska fizisko personu elektroniskā pasta adresi vai citas kontaktinformācijas iegūšana publiskā interneta vidē vai publiski pieejamā papīra formāta telefongrāmatā ar mērķi šo kontaktinformāciju izmantot komerciālu paziņojumu sūtīšanai. Publiski pieejamā veidā fizisku personu kontaktinformāciju publicē lielākoties citiem mērķiem, nevis kā piekrišanu komerciālu paziņojumu saņemšanai, kā arī, šādā veidā iegūstot informāciju, nepastāv tiesisks pamats komerciāla paziņojuma sūtīšanai ISPL izpratnē un personas datu apstrādei komerciāla paziņojuma sūtīšanai Fizisko personu datu aizsardzības likuma izpratnē. Tādējādi, iegūstot fizisko personu elektroniskā pasta adreses vai citu kontaktinformāciju publiskā interneta vidē vai publiski pieejamā papīra formāta telefongrāmatā ar mērķi šo kontaktinformāciju izmantot komerciālu paziņojumu sūtīšanai, tiek pārkāpti vairāki fizisko personu datu aizsardzības principi, tai skaitā Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 1.punkts un 2.punkts. Šādu viedokli ir paudusi arī Direktīvas 95/46/EK 29.panta darba grupa personu aizsardzībai

attiecībā uz personas datu apstrādi savā 2004.gada 27.februāra Atzinumā 5/2004 par nevēlamu komunikāciju mārketinga nolūkos saskaņā ar Direktīvas 2002/58/EK 13.pantu⁶.

Papildus minētajiem Fizisko personu datu aizsardzības likuma noteikumiem komerciālo paziņojumu sūtītājiem ir pienākums ievērot arī pārējos šī likuma noteikumus, ja komerciāls paziņojums tiek sūtīts fiziskai personai, kura ir identificēta vai kuru var identificēt.

2.4. Komerčiāla paziņojuma sūtīšana uz citu valsti

Datu valsts inspekcija paskaidro, ka, ņemot vērā Direktīvas 2000/31/EK 3.panta 3.punktu, ja komerciāls paziņojums, izmantojot elektronisko pastu, tiek sūtīts uz citu Eiropas Savienības dalībvalsti, ir jāievēro arī tās dalībvalsts regulējums, kurā komerciālais paziņojums tiek saņemts, ne tikai tās valsts regulējums, no kuras to nosūta. Minētais regulējums ir piemērojams, ja komerciālais paziņojums reāli tiek nosūtīts uz citu valsti – tam jāpienāk uz attiecīgās valsts jurisdikcijā esošu serveri un uz tām elektroniskā pasta adresēm, kas piešķirtas šajā valstī. Šis princips ir jāpiemēro arī attiecībā uz citu veidu elektronisko sakaru pakalpojumu izmantošanu komerciālo paziņojumu sūtīšanai, kā arī komerciālo paziņojumu sūtīšanai uz valstīm, kuras nav Eiropas Savienības dalībvalstis.

Eiropas Savienības dalībvalstīm, ieviešot direktīvas attiecībā uz komerciālo paziņojumu sūtīšanu, atsevišķos jautājumos tika paredzēta izvēles brīvība. Līdz ar to komerciālo paziņojumu sūtīšanas regulējums Eiropas Savienības dalībvalstīs var būt atšķirīgs. Dalībvalstīm attiecībā uz atsevišķiem komerciālo paziņojumu sūtīšanas veidiem un atkarībā no tā, vai komerciāla paziņojuma saņēmējs ir fiziska vai juridiska persona, bija tiesības izlemt, kādu pamatu noteikt komerciālu paziņojumu sūtīšanai – iestāšanās izvēles principu (angļu valodā – *opt-in*), izstāšanās izvēles principu (angļu valodā – *opt-out*) vai daļējo iestāšanās izvēles principu (angļu valodā – *soft opt-in*).

Latvijā ar ISPL 9.pantu ir ieviests *opt-in* (ISPL 9.panta pirmā un trešā daļa nosaka, ka komerciālus paziņojumus drīkst sūtīt, ja ir iegūta saņēmēja brīva un nepārprotama piekrišana) un *soft opt-in* (ISPL 9.panta otrā daļa nosaka, ka, nepastāvot piekrišanai, komerciālo paziņojumu sūtīšanai var izmantot iepriekšējos darījumos iegūtas elektroniskā pasta adreses, ievērojot konkrētus nosacījumus) princips, ja komerciālais paziņojums tiek sūtīts fiziskai personai. Savukārt saskaņā ar ISPL 9.panta ceturto daļu, ja komerciālais paziņojums tiek sūtīts juridiskai personai, darbojas *opt-out* princips, saskaņā ar kuru komerciālus paziņojumus var

⁶ Opinion 5/2004 on unsolicited communications for marketing purposes under Article 13 of Directive 2002/58/EC, adopted on 27 February 2004, http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wpdocs/2004_en.htm, 6.lp.

sūtīt, ja vien nav iesniegta atteikšanās no turpmāku komerčiālu paziņojumu saņemšanas.

Datu valsts inspekcija vērs uzmanību uz to, ka atsevišķās valstīs ir izveidoti *opt-out* reģistri, kuros personām ir tiesības reģistrēt savu kontaktinformāciju, piemēram, elektroniskā pasta adreses, telefona un faksa numurus, un tādējādi atteikties no komerčiālu paziņojumu saņemšanas. Līdz ar to komerčiālo paziņojumu sūtītājiem ir pienākums pirms komerčiāla paziņojuma sūtīšanas pārliedzināties, vai konkrētā kontaktinformācija nav reģistrēta šajā sarakstā.

Savukārt valstīs, kuras nav Eiropas Savienības dalībvalstis, normatīvais regulējums komerčiālas informācijas sūtīšanai elektroniskā veidā var būt vēl daudzveidīgāks, ievērojot to, ka tajās nepastāv vienoti pamatprincipi. Šajās valstīs var tikt piemērots regulējums, kas līdzinās Eiropas Savienības valstīs spēkā esošajam, vai var pastāvēt pilnīgi atšķirīgs regulējums, kā arī šāds regulējums var nepastāvēt vispār.

Minētā informācija liecina, ka, pirms tiek sākta komerčiālo paziņojumu sūtīšana uz citām valstīm, būtiski ir iepazīties ar šajās valstīs spēkā esošo normatīvo regulējumu komerčiālo paziņojumu sūtīšanas jomā.

III. Atbildība komerčiālu paziņojumu sūtīšanas jomā

Komerčiālu paziņojumu sūtīšana Latvijā ir tiesiska, ja tiek ievēroti ISPL noteikumi. Aizliegts komerčiāls paziņojums ISPL izpratnē ir komerčiāls paziņojums, kuru sūtot netiek ievērots kāds no ISPL 9.panta noteikumiem. Līdz ar to ne visi ISPL noteikumu pārkāpumi ir atzīstami par aizliegta komerčiāla paziņojuma sūtīšanu. Tomēr ISPL 8.panta noteikumu neievērošana, kas nav atzīstama par aizliegta komerčiāla paziņojuma sūtīšanu, atsevišķos gadījumos var būt arī Reklāmas likuma pārkāpums.

ISPL 9.panta piektā daļa nosaka, ka katra aizliegta komerčiāla paziņojuma nosūtīšana ir atsevišķs pārkāpums. Savukārt saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 204.¹⁶ pantu par ISPL noteiktā komerčiāla paziņojuma sūtīšanas aizlieguma pārkāpšanu tiek izteikts brīdinājums vai uzlikts naudas sods fiziskajām personām no simt līdz trīssimt piecdesmit latiem, bet juridiskajām personām — no piecsimt līdz piectūkstoš latiem. Nosakot administratīvo atbildību, komerčiālo paziņojumu sūtītāji tiek motivēti ievērot ISPL noteikumus un tādējādi respektēt sabiedrības intereses nesaņemt nevēlamu komerčiālu informāciju.

Vērtējot, kura persona ir atbildīga par aizliegta komerčiāla paziņojuma sūtīšanu gadījumā, ja sūtīšanā ir iesaistītas vairākas personas, piemēram, komersants, kura vārdā un uzdevumā komerčiālo paziņojumu sūta tā darbinieks, apakšuzņēmējs vai cita pilnvarotā persona, tiek ņemts vērā Civillikumā un Darba likumā noteiktais regulējums, kā arī vienošanās, kuras noslēgtas starp iepriekš minētajām personām. Neskatoties uz iepriekš minēto, Datu valsts inspekcija norāda, ka personai, kuras vārdā, uzdevumā un interesēs komerčiāls paziņojums tiek sūtīts, ir jādara viss iespējamais, lai personas, kuras faktiski komerčiālu paziņojumu sūta, ievērotu ISPL noteikumus.

Nobeigums

Rekomendācijas nobeigumā Datu valsts inspekcija, apkopojot iepriekš minēto, vērš komerčiālu paziņojumu sūtītāju uzmanību uz galvenajiem komerčiālu paziņojumu sūtīšanas noteikumiem.

Latvijā komerčiālas informācijas sūtīšana elektroniskā veidā tiek regulēta ISPL, nosakot komerčiālu paziņojumu sūtīšanas kārtību. Viens no galvenajiem komerčiāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas priekšnoteikumiem ir sūtīšanas tiesiskā pamata apzināšana saskaņā ar ISPL 9.panta pirmo, otro, trešo vai ceturto daļu. Lielākoties komerčiālu paziņojumu var sūtīt tikai tad, ja ir iegūta tā saņēmēja brīva un nepārprotama piekrišana. Papildus sūtīšanas tiesiskā pamata nodrošināšanai ir jāievēro arī pārējie šī likuma noteikumi, it īpaši 8.pants un 9.panta ceturtais daļa. Būtiskākie no tiem nosaka komerčiāla paziņojuma sūtītāja pienākumu, sūtot komerčiālus paziņojumus, norādīt savu identitāti, nodrošināt sūtījuma kā komerčiāla paziņojuma atpazīstamību un tā saņēmējam iespēju atteikties no turpmāku komerčiālu paziņojumu saņemšanas.

Ja komerčiāls paziņojums tiek sūtīts identificētai vai identificējamai fiziskai personai, komerčiālā paziņojuma sūtītājam papildus ISPL ir jāievēro arī Fizisko personu datu aizsardzības likums.

Neskatoties uz to, ka par ISPL 9.panta pārkāpumu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 204.¹⁶ pantā ir paredzēta administratīvā atbildība, Datu valsts inspekcija norāda, ka ISPL mērķis, nosakot komerčiālu paziņojumu sūtīšanas kārtību, ir veicināt komerčiālu paziņojumu tiesisku sūtīšanu, tādējādi nodrošinot gan komerčiālu paziņojumu sūtītāju, gan saņēmēju likumisko interešu ievērošanu.